

Утвърждавам:
проф. д-р Валя Василева
Директор на ИФРГ - БАН

СИСТЕМА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕ НА ДОКТОРАНТИ В ИНСТИТУТ ПО ФИЗИОЛОГИЯ НА РАСТЕНИЯТА И ГЕНЕТИКА – БАН

Институтът по физиология на растенията и генетика (ИФРГ) към Българската академия на науките (БАН) е водещ национален научен център за фундаментални и приложни изследвания в областта на функционалната растителна биология, насочени към решаването на актуални обществени предизвикателства в съответствие с приоритетите, заложи в национални и европейски стратегически документи. Учените от Института разработват тематика по три основни научноизследователски направления: молекулярна биология и генетика, растителна екофизиология и експериментална алгология. Разработваните научни тематика са тясно обвързани с потребностите на обществото и с потенциална възможност за дългосрочно приложение в области, като устойчиво земеделие, здравеопазване, ефективно оползотворяване на природните ресурси и опазване на околната среда в условията на неблагоприятни климатични промени.

В ИФРГ се обучават докторанти по три акредитирани от НАОА докторски програми – *Физиология на растенията, Биохимия и Генетика*. Обучението се основава на експертния опит, дългогодишни традиции и утвърдени политики в ИФРГ за подготовка на висококвалифицирани и мотивирани специалисти, което им гарантира бъдеща успешна професионална реализация. Основната образователна цел при обучението на докторантите е да се осигури придобиване на значими научни и професионални знания, изследователски умения и компетенции в съответните области.

Системата за осигуряване на качеството на обучение на докторанти е неразделна част от вътрешната институционална система от правила и дейности за наблюдение, оценяване и поддържане на качеството на обучение в ИФРГ. Документът регламентира стандартите за качество, дейностите за оценка и контрол на качеството на обучение и правилата за функциониране на Системата.

1. Обхват, цели и основни характеристики на Системата

1.1. Системата за осигуряване на качеството на обучение на докторанти в ИФРГ е съобразена с действащите в страната нормативни документи и кореспондира с най-добрите европейски и световни практики. Системата е в съответствие със следните нормативни документи: Закон за висшето образование (ЗВО), Закон за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане, Устав на БАН, Правилник за условията и реда за придобиване на научни

степени и за заемане на академични длъжности в БАН, Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИФРГ, Правилник за дейността на Центъра за обучение (ЦО) и Академичния съвет при БАН, Система за оценка на качеството на образованието на докторантите в БАН.

1.2. Основната стратегическа цел на Системата е да осигури високо ниво на обучение на докторантите чрез прилагане на международно признати стандарти и процедури за контрол и устойчиво качество на образованието и научните изследвания, което спомага за максимално широко интегриране в европейското изследователско пространство.

1.3. Системата функционира с активното участие на целия академичен състав, като използва ефективно всички вътрешни ресурси – научен потенциал, регламентирани академични стандарти за поддържане на високо качество на научните изследвания, поддържане и обновяване на материалната база и информационните ресурси, прозрачност на всички дейности, свързани с учебния процес, регулярно актуализиране на нормативната база.

1.4. Ръководните органи за управление на ИФРГ (Общо събрание на учените, Научен съвет, Директор) имат правомощията и отговорността пред държавата, обществото и работодателите за осъществяване на политиките за постигане на високо качество на докторантското образование. Те осигуряват подходяща научна и нормативна среда за правилно функциониране на Системата за осигуряване на качеството на обучение по акредитираните докторски програми в ИФРГ.

1.5. Поддържането на качество на образователния процес на докторантите се осигурява чрез прозрачни и отчетни процедури от зачисляването до завършването на докторантурата и присъждането на образователната и научна степен „доктор“. Дейностите, свързани с развитието на докторските програми, своевременно се оповестяват на интернет страницата на Института, като информация за докторантите се въвежда и в различни информационни бази данни - системата Sonix, Национален център за информация и документация (НАЦИД), Национална агенция по оценяване и акредитация (НАОА).

1.6. Качеството на докторантското обучение се осигурява и от възможностите за мобилност, които се предоставят на докторантите, като стимулиране на участието им в международни изследователски мрежи, участие в национални и международни научни форуми, изследователски командировки в чужбина, обучение в други висши училища или научни организации. Участието в европейската програма Еразъм+ се осигурява от сключените от БАН договори по програмата с чуждестранни научни институции. Всяка докторска програма е съвместима с аналогични програми на други висши училища и научни институции, което позволява професионална мобилност на докторантите.

1.7. Обучението на докторантите включва и осигуряване на възможности за работа в екип, участие и управление на научни проекти, управление на правата върху интелектуалната собственост, спазване принципите на научна и академична етика. Интердисциплинарните изследователски възможности за обучение се гарантират чрез системата от специализирани лекционни курсове на Докторантското училище към ЦО

при БАН. Мотивацията на докторантите се поддържа и чрез стимулиране на тяхната творческа активност, като им се предоставя възможност да публикуват получените от тях резултати в престижни международни издания с отворен достъп, което е от съществено значение за популяризиране на техните научни постижения сред научната общност.

2. Управление на качеството на обучение на докторанти в ИФРГ - нива на контрол

Стандартите за качество на обучение са залегнали в докторската програма, квалификационната характеристика и индивидуалния учебен план за подготовка на докторанта. Обучението на докторанти в ИФРГ включва два образователни модула:

- Общо специализирано обучение по избираеми специализирани лекционни курсове в областта на докторската програма, както и подготовка по чужд език и компютърни умения, които се осъществяват в ЦО при БАН;
- Индивидуално специализирано обучение, което се планира от научния ръководител на докторанта, провежда се съгласно годишните индивидуални планове за подготовка на докторанта, и се осъществява в научните структурни звена на ИФРГ.

2.1. Основни обекти, подлежащи на оценяване/самооценяване и контрол на дейностите:

2.1.1. Докторски програми – регулярно наблюдение и обновяване на докторските програми в съответствие със съвременните постижения в дадената научна област, актуализиране на дейностите по теоретичното и практическо обучение на докторантите в хода на докторантурата, осигуряване на необходимата материална база, обновяване на информационните ресурси, анализиране и обновяване на учебната документация, ефективно административно обслужване;

2.1.2. Академичен състав – поддържане на високо качество на научните изследвания, поддържане на високи критерии в конкурсите за академични длъжности, регламентирани в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИФРГ, периодична атестация на научния състав, спазване на етични правила и академични стандарти като важна предпоставка за висок професионализъм, академично единство и успешна реализация на научните резултати в полза на обществото, регулярен анализ и оценка на дейността на изследователските направления в института, оценка и поддържане на критична маса на научен потенциал във всяко едно научно направление, както и в научните звена, в които се извършва обучение по акредитираните докторски програми, което гарантира ефективно научно ръководство на докторантите;

2.1.3. Докторанти – постоянен текущ контрол на дейностите за обучение на докторантите от страна на научните ръководители, анализ и оценка на изпълнението на индивидуалния учебен план чрез тримесечни отчети и ежегодна атестация на

докторантите, спазване на правата и задълженията на докторанта и научния ръководител, регламентирани в Типовия договор за обучение на докторанти, оценка и контрол върху целия процес на обучение, който се осъществява на три нива: научен ръководител, обучаващо научно звено (лаборатория) и Научен съвет на ИФРГ. Качеството на обучение се гарантира и от осигурената възможност на докторантите да изказват мнения и предложения, и да участват активно в изпълнение на учебната програма.

2.2. Нива на институционална и индивидуална отговорност:

2.2.1. Научен ръководител – осъществява текущ целогодишен контрол върху изпълнението на индивидуалния учебен план на докторанта, който включва изпълнение на дейностите по общото специализирано обучение и индивидуалното специализирано обучение, и осигурява интердисциплинарното обучение на докторанта чрез използване на системата от специализирани курсове на ЦО при БАН;

2.2.2. Обучаващо научно звено (лаборатория) – следи за качеството на предлаганите планове за обучение на докторантите, провежда семинари за обсъждане на резултатите от изпълнението на научната програма на докторантите (експериментални данни, теоретична подготовка, публикационна дейност, участие в научни форуми, анализирани на проблемите, възникнали в хода на работата), предлага разширяване на сътрудничеството с други институти на БАН, а също и университети, в областта на докторската програма за въвеждане на иновативни методи и обмен на добри практики;

2.2.3. Научен съвет – осъществява контрол върху актуалността на темите за докторантура, обсъжда и приема индивидуалните учебни планове на докторантите и ежегодно следи за тяхното изпълнение, актуализира конспектите за докторантски изпит и изпит по специалността, приема и актуализира необходимите нормативни документи за реализиране на изискванията на Системата за качество на обучението, актуализира специализираните курсове на учени от Института към ЦО при БАН, приема решения за изменения в акредитираните докторски програми с цел подобряване на качеството на обучение на докторантите в ИФРГ;

2.2.4. Административно обслужване и управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите – включва административен контрол на документацията съгласно нормативните изисквания по всички задължителни процедури в процеса на докторантурата, и спазване на сроковете за тяхното изпълнение, което се осъществява от научния секретар. Съхранението, систематизирането и периодичното обновяване на документацията, свързана с цялостната дейност по приема и обучението на докторантите, се осъществява от отдел „Личен състав“.

2.2.5. Ръководство на ИФРГ – осигурява подходяща работна среда за ефективно обучение на докторантите, подкрепя сътрудничество с бизнеса и популяризиране на постиженията в областта на докторските програми пред обществото, съдейства за привличане на допълнителни средства за финансиране на научноизследователската

дейност, осигурява възможности за кариерно развитие на докторантите в съответствие с Европейската харта на изследователите и Кодекса за поведение при подбор на изследователи.

3. Процедури за оценка/самооценка на качеството на обучение на докторанти в ИФРГ

Качеството на обучение на докторантите се оценява периодично чрез планирани дейности за самооценяване и външно оценяване на докторските програми.

- Вътрешна оценка на качеството на образователния процес – осъществява се чрез провеждане на вътрешен одит, който следва да отрази текущото състояние на докторските програми, като се дават и препоръки за подобряване на дейностите, осигуряващи качеството на обучение на докторантите;
- Външна оценка на качеството на образователния процес – основната форма на външна оценка са цикличните планови процедури по програмна акредитация и следакредитационно наблюдение и контрол, извършвани от НАОА.

Ръководството и Научният съвет на ИФРГ извършват периодичен анализ и актуализиране на докторските програми в съответствие с препоръките от външните и вътрешни оценяващи процедури, като стриктно се придържат към стандартите за осигуряване на качеството на докторските програми в съответствие със Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG), Европейската харта на изследователите, стандартите на НАОА и изискванията за обучение на докторанти в БАН.

4. Административен контрол на дейностите по качество на обучение на докторантите

4.1. За осъществяване на дейностите по самооценяване и контрол на качеството на обучение на докторантите е създадена Комисия по качество на обучението, която е помощен специализиран орган към НС на ИФРГ. Комисията координира дейностите, свързани с поддържане, развитие и усъвършенстване на Системата за оценка на качеството на обучение.

4.2. Комисията се състои от петима души, избира се от НС и има мандат от три години. Комисията включва: зам.-директор или научен секретар като председател, трима хабилитирани учени - представители на трите акредитирани докторски програми в ИФРГ (*Физиология на растенията, Биохимия, Генетика*), които са членове на НС, и представител на докторантите.

4.3. Функции на Комисията по качество на обучението:

- Наблюдава и анализира всички аспекти за правилното функциониране на Системата и предлага мерки и действия за подобряване на нейната ефективност;

- Следи за правилното функциониране на акредитираните докторски програми в ИФРГ съгласно приетите академични, образователни и професионални стандарти;
- Изготвя и/или своевременно актуализира нормативните документи, свързани с качеството на обучение на докторанти, следи за съответствието между външните (на НАОА и потребителите) и вътрешноинституционалните критерии за качество на образователния процес;
- Осъществява контрол при провеждане на изпити по докторската програма, следи за спазване на академичната етика и недопускане на измами и плагиатство, за което сигнали могат да се подават до Комисията по академична етика към ИФРГ;
- Подпомага ръководството на ИФРГ при изготвяне на Докладите-самооценка по акредитационните процедури, като следи за изпълнение на препоръките, дадени от Акредитационния съвет на НАОА за подобряване качеството на обучение;
- Извършва вътрешни одити на докторските програми, установява допуснати слабости и дава препоръки за предприемане на съответни действия за отстраняването им;
- Организира срещи на докторантите с ръководството на ИФРГ и потенциални партньори от бизнеса;
- Следи за редовно обновяване на интернет страницата на Института с актуална информация за развитието на докторските програми и дейностите за контрол на качеството на обучение;
- Осъществява мониторинг на ефекта от предприетите действия за управление на Системата съгласно препоръките от външните и вътрешни оценяващи процедури, с цел подобряване на качеството на обучение.